

PROPOZYCJA UJEDNOLICENIA PODZIAŁU CZYNNIKÓW SZKODOTWÓRCZYCH DRZEW Z UWAGI NA WYODRĘBNIENIE (NOWYCH) CZYNNIKÓW ANTROPOGENICZNYCH

Przemysław Bąbalewski,¹Jarema A. Rabiński²

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Katedra Ogrodnictwa¹, Rzeczoznawca NOT²

Czynniki sprzyjające zamieraniu drzew lub powodowaniu przez nie zagrożeń dzielimy na: **genetyczne** (tzw. wewnętrzne) określane właściwościami gatunku lub rodzaju drzewa oraz **zewnętrzne** mające najważniejsze znaczenie. Czynniki zewnętrzne dzielone są na biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne. Czynniki biotyczne, czyli ożywione (organiczne) powodowane przez patogeny takie jak wirusy, bakterie i grzyby. Wywołują one infekcje, zakażenia i choroby. Czynniki abiotyczne, czyli nieożywione (nieorganiczne), określane również, jako nieinfekcyjne, kształtowane są przez warunki klimatyczne i pogodowe, do których zalicza się niska temperatura (pęknięcia, listwy mrozowe), wysoka temperatura (rysy słoneczne, oparzelizna słoneczna), duże różnice temperatur dobowych, suche i gorące powietrze (pęknięcia desorpcyjne) w stanie bezlistnym, czyli podczas spoczynku silne nasłonecznienie może przyczynić się do zgorzeli słonecznej. Kolejne to wyładowania – pioruny, gradobicia oraz intensywne opady śniegu (powodujące śniegołomy i wywroty), porywiste wiatry (kołowanie koron, wiatrołomy lub złomy). Do czynników abiotycznych zalicza się również właściwości chemiczne i fizyczne gleby i podłoża szczególnie niewłaściwe dla danego gatunku.

Czynniki antropogenicznymi określamy każdą formą pośredniego lub bezpośredniego wpływu człowieka na środowisko i rosnące w nim drzewa, a w szczególności niżej omówione. Uszkodzenia mechaniczne w tym: uszkodzenia pobocznic pnia (określane dawniej, jako tzw. rany)–albo ubytki drewna). Redukcje masy asymilacyjnej (dopuszczalne albo niedopuszczalne przez obowiązujące przepisy prawne). Deformacje korony, które mogą następować zarówno w płaszczyźnie pionowej (np. w wyniku obniżenia–lub podniesieniu wysokości korony, oraz nierównomierność jej osadzenia),-jaka też w płaszczyźnie poziomej. Do koron drzew zdeformowanych w płaszczyźnie poziomej w wyniku ich nieprawidłowego cięcia, zaliczamy korony asymetryczne albo jednostronne (niestety błędnie utożsamiane), jak też korony zbyt smukłe, albo zbyt rozległe. Czynniki antropologicznymi oddziałującymi na system korzeniowy drzew, są w szczególności jego redukcje (szczególnie niebezpieczny, gdy następują bez wyliczenia następnie uwzględnienia dopuszczalnej wartości granicznej zbliżenia), obniżenie poziomu wód gruntowych, (które może być stałe lub czasowe), zmiana rzędnej wysokości poziomów gruntów wokół drzewa (do której zalicza się odniesienie lub obniżenie terenu), zasolenie gleby (tzw. suszy fizjologicznej), zagęszczanie gleby, przykrycie warstwą nieprzepuszczalną gruntu z lub nad systemem korzeniowym drzewa. Kolejny efektem działalności człowieka szkodliwej dla drzew są m.in. nieprawidłowości w pielęgnacji lub brak pielęgnacji drzew, a nawet wady w toku produkcji szkółkarskiej, skutkujące wadami budowy korony, rozwidleń pnia lub konarów (rozbieżnych albo zbieżnych - zakorek).

Wyszczególnione czynniki abiotyczne i biotyczne w szczególności antropogeniczne,

powoduje, że drzewa w rozumieniu formalno-prawnym obumierają, nie rokują szansy na przeżycie, zagrażają bezpieczeństwu ludzi lub mienia, zagrażają bezpieczeństwu ruchu drogowego.